

‘Productschap heeft tijd gel

Moet het Productschap Tuinbouw blijven? Deze vraag wordt eind 2011 aan een groot aantal ondernemers in de bloembollensector en andere tuinbouwsectoren gesteld, als onderdeel van een groot-schalige draagvlaktoets. Voorafgaande aan dit onderzoek laat BloembollenVisie voor- en tegenstanders van het PT aan het woord, evenals genuanceerde twijfelaars. In dit nummer de gepassioneerde tegenstanders Huub Tonies, Cora Bot-Koeman en Jos de Boer.

Jos de Boer, Huub Tonies en Cora Bot-Koeman: ‘Nieuwe generatie ondernemers heeft PT niet meer nodig’

Tekst en foto: Gerrit Wildenbeest

Vriend en vijand zijn het erover eens: de Nieuwe Vrije Agrarische Federatie heeft het Productschap Tuinbouw (PT) danig opgeschud. De democratisering en de toegenomen openheid waarvan het PT tegenwoordig in zijn publieke uitingen hoog opgeeft, is voor NVAF-sympathisant Huub Tonies, mededirecteur van vastplantenkwekerij Ditoplant (Noordwijkerhout), geen aanleiding voor een milder oordeel over het PT. Datzelfde geldt voor NVAF-voorzitter Jos de Boer en bloembollen-ondernemster Cora Bot-Koeman, die wat later aanschuiven in het kantoor van Ditoplant. Hun conclusie is duidelijk: in de jaren vijftig had het productschap misschien nog nut, maar anno 2010 is het een volslagen overbodige instantie geworden, die de ontwikkeling van de tuinbouw eerder remt dan stimuleert. “Het is gebleken en bewezen dat het niet meer werkt”. De draagvlaktoets die het PT in opdracht van de politiek moet organiseren, beschouwt het drietal als een was-sen neus. Gezien de huidige samenstelling van de Tweede Kamer, verwachten ze dat ongeacht de uitslag van de toets de politiek er sowieso de stekker uit trekt. Maar voor het zo ver is, willen ze

graag uit de doeken doen waarom het PT dient te verdwijnen. Huub Tonies: ‘De fundamentele vraag is, wat brengen die tientallen miljoenen die wij jaarlijks aan verplichte heffingen afdragen op?’ Het drietal beantwoordt die vraag vanuit verschillende invalshoeken, maar de eindconclusie is steeds hetzelfde: ‘niets’.

ONDEMOCRATISCH

Allereerst is hen de ondemocratische organisatie een doorn in het oog. Buitenstaanders krijgen in de sectorcommissies geen poot aan de grond, al jarenlang zitten daar dezelfde mensen is, die elkaar de bal en de functies toespelen. Het productschap belet volgens Tonies het goed functioneren van de brancheorganisaties. “Het Productschap is niets meer dan een inningsorgaan van gelden ten behoeve van de brancheorganisaties en hun projecten. Als bijvoorbeeld de KAVB en het productschap onafhankelijk van elkaar waren, zou de KAVB veel meer moeten doen om de leden aan zich te binden”. De verplichte heffingen zijn in hun ogen uiteraard het toppunt van ondemocratische dwang. Zelf wordt Tonies jaarlijks aangeslagen voor tienduizenden euro’s, Cora Bot-Koeman schat haar afdrachten op zo’n 20.000 euro en ook De Boer

moet officieel fors betalen. “Wat wij betalen gaat allemaal van onze marge af, dat geld kan je zelf veel beter besteden aan je eigen promotie. Zoals het nu gaat, is de armoede ten top”.

Dat de verplichting bedoeld is freeriders buiten de deur te houden vinden ze onzin. “Je creëert juist freeriders, door een hele grote groep die niet wil meedoen te dwingen om te betalen. Uiteindelijk zijn degenen die wel een productschap willen de freeriders, want zij doen dat over onze rug”. Volgens Huub lijkt de verplichte heffing veel op de pensioenfondsen, waar je - buiten dat je er ook verplicht bent aan deel te nemen -, ook nog eens geen zicht hebt op wat er met het geld gebeurt. “Je ziet waar dat toe leidt”.

Een argument voor de collectieve financiering van onderzoek en promotie is dat in de bollen- en vastplantensector veel kleine bedrijven actief zijn, die individueel te weinig armslag hebben voor het financieren van grootschalig onderzoek en promotie. Het drietal vindt dat een onzinnige redenatie. Als je de heffingen niet hoeft te betalen, kun je dat geld zelf in bijvoorbeeld promotie en onderzoek steken. Tonies: ‘ik geef twee keer per jaar een kleuren-

g'

catalogus uit. Dat kost mij 25.000 euro, dat is mijn promotie, daar draaien wij als bedrijf op. Algemene, collectieve promotie heeft sowieso geen nut meer. Het buitenland lift gratis mee, specifieke promotie waarvan bedrijf en product direct profiteren is een stuk effectiever. "Er worden megabudgetten aan de promotie van bollen besteed, terwijl de export alleen maar afneemt. We zijn niet tegen promotie, maar tegen algemene promotie". Dat de collectieve financiering via de vakheffing tenminste voor nicheproducten als Nerine nut heeft, zoals Cees de Jong onlangs in BloembollenVisie betoogde, wil er bij hen ook niet in. De kennis die het collectief gefinancierde onderzoek oplevert, ligt meteen op straat, zodat iedereen - ook het buitenland - daarvan mee profiteert zonder er aan mee te betalen. "Juist met nicheproducten kom je op die manier niet aan de bak". Hoe het dan wel kan? Tonies: "Als een bedrijf of een groep bedrijven een probleem heeft, zijn ze gedreven er alles aan te doen om dat probleem op te lossen. Daar wordt je enorm innovatief van. Maar de kennis die dat oplevert hou je wel in eigen huis. Daarmee maak je de sector echt sterker, niet met de collectieve dwang". Volgens de NVAF-mensen gaat de tendens sowieso naar

steeds grotere bedrijven, die steeds vaker zelf in staat zijn hun promotie en onderzoeksbehoeften te financieren. Is dat niet keihard voor de kleinere bedrijven? Nee, vinden ze. Voor de kleine bedrijven is clustering op basis van vrijwilligheid en overeenkomstige belangen een goed model om toch voldoende armslag te creëren. "Onze drijfveer is om weer te komen tot een financieel sterke agrarische sector en structurele welvaart voor Nederland".

VERORDENING

Veel NVAF-ers betalen al jaren geen vakheffing meer. Jos de Boer stelt dat het aantal NVAF-aanhangers in de bollensector vergelijkbaar is met dat in andere agrarische sectoren. Hij staaft dat met cijfers. Ruim 5 procent van de bloembollenbedrijven doet mee met de 'No Cure No Pay'-actie van de NVAF (bedrijven die procederen tegen de verplichte heffingen van het PT). Dat percentage is vergelijkbaar met bijvoorbeeld de boomkwekerijsector (6 procent), aldus De Boer. "In absolute zin is het percentage deelnemers aan de 'No Cure No Pay'-actie misschien laag, maar het is wel 5 procent van alle bedrijven uit de bloembollensector dat meedoet aan een juridische actie tegen een semi-overheid en dat is heel erg veel. En het zijn bijna allemaal grote tot zeer grote spelers in de bollensector, die in omzet een veelvoud van die 5 procent vertegenwoordigen. Daarnaast staan veel bloembollenondernemers uitermate kritisch tegenover het PT en is de groep NVAF-sympathisanten zelfs groter dan wij zelf dachten. Denk daarbij ook eens aan de uitslag van het meest recente tevredenheidsonderzoek".

Dat het percentage niet hoger is, verklaren ze uit het vastgeroest zijn door vijftig jaar collectiviteit en de invloed van de brancheorganisaties en die van het Productschap Tuinbouw in de media. "Ook in jullie vakblad, vrijwel alle columnisten zijn vertegenwoordigers van de belangenorganisaties die het PT ondersteunen". Er is ook angst om op vergaderingen met een andere mening te komen. Daarnaast is er veel onwetendheid door de slimme communicatie van het PT, zegt Cora Bot-Koeman. Als voorbeeld noemt ze de Verordening PT vakheffing Bloembollen oogstjaar 2004-2005, die op last van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven onverbindend is verklaard. Afgelopen augustus verscheen er een ontwerp wijzigingsverordening - ook geldend voor de oogstjaren tot en met 2010 - in het PBO-blad die er volgens Cora op ondemocratische wijze doorgedrukt wordt, zonder dat de vakgenoten daarover afdoende geïnformeerd zijn. Een voorbeeld van onterechte collectieve dwang is ook het feit dat het hele bloembollenvak moet mee betalen aan de kosten van het tulpenstengelaaltje, terwijl dat probleem zich hoofdzakelijk op de zandgronden voordoet.

Allemaal voorbeelden van afgedwongen solidariteit, in plaats van vrijwillige samenwerking. "De structuur waarin het PT opereert past niet meer in het huidige wereldplaatje van een globale, open wereldmarkt", zegt Tonies tot besluit. Jos de Boer: "Ach, kijk naar de nieuwe generatie ondernemers, die reist de wereld rond, en maakt zelf hun keuzes. Die hebben het PT echt niet meer nodig".

Kamp: draagvlaktoets productschappen in 2011

Minister Kamp van SZW zal de plannen die in 2009 zijn afgesproken over de productschappen versneld laten uitvoeren. Die toezegging deed hij op 24 november jl. tijdens een vergadering van de commissie SZW van de Tweede Kamer. VVD en D66 hebben daarbij gepleit voor spoedig opheffen van de schappen. De VVD zal hiertoe een voorstel in de Kamer in stemming brengen. CDA en PvdA wezen op het belang van collectieve inspanningen voor en door de sectoren, zeker nu de overheid op uitgaven en taken moest bezuinigen. De PVV nam niet deel aan het beraad, maar kondigde tijdens een debat over de begroting van EL&I aan een motie in te gaan dienen om de productschappen op te heffen. Dat betekent dat er een meerderheid is (80 van de 150 Kamerzetels) voor opheffing van de productschappen. De draagvlaktoets moet in 2011 worden uitgevoerd. De benodigde AMvB zal rond de jaarwisseling klaar zijn en per 1 april 2011 beschikbaar zijn. De wettelijke evaluatie wordt naar voren gehaald en ook in 2011 uitgevoerd. In een gezamenlijke reactie geven de schappen aan dat ze de zorgvuldigheid waarmee minister Kamp wil kijken naar het bestaansrecht van de schappen waarderen. Dat geldt ook voor het standpunt van Kamp dat het van groot belang is dat ondernemers de gelegenheid krijgen om zich uit te spreken over de schappen via de draagvlaktoets. De NVAF is verheugd over de zich aftekenende Kamermeerderheid tegen de productschappen: "Het Nederlandse bedrijfsleven betaalt jaarlijks honderden miljoenen euro's aan deze overbodige instanties, terwijl men het hoofd al nauwelijks boven water kan houden", aldus de NVAF.